

SUZANNE COLLINS

HRY O ŽIVOT

COLLINS
BOO

Hry o život

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatrosmedia.sk

Suzanne Collins

Hry o život – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

COO
BOO

Suzanne Collins
Je autorka týchto kníh:

Séria *Hry o život*

HRY O ŽIVOT
SKÚŠKA OHŇOM
DROZDAJKA

Suzanne Collins

HRY O ŽIVOT

COO
BOO

Text © Suzanne Collins, 2008
Translation © Michal Jedinák, 2009, 2018
Cover reproduced by permission of Scholastic Ltd.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-0741-1
ISBN e-knihy 978-80-566-0833-3 (1. zverejnenie 2019)

Venujem Jamesovi Proimosovi

PRVÁ ČASŤ

VYVOLENÍ

1

Keď sa zobudím, druhá strana postele je studená. Natahujem ruku za teplým telom Prim, ale nahmatám len drsný plátenný povrch matraca. Určite mala zlé sny a vliezla k mame. Veď je deň žrebovania.

Opriem sa o lakeť. V spálni je dosť svetla, aby som ich videla. Svoju malú sestru Prim, skrútenú na boku v mami-
nom náručí, lícami opreté jedna o druhú. Mama vyzerá v spánku mladšia – stále má unavený výraz, ale nie až taký veľmi zničený. Prim má tvár čerstvú ako dažďová kvapka. Vyzerá ako kvietok, podľa ktorého sa volá. Jej celé meno – Primrose – znamená prvosienka. Tí, čo mamu poznajú dlhšie, hovoria, že bývala veľmi krásna.

Pri kolenách Prim sedí najškaredší kocúr na svete a stráži ju. Má čapatý nos, oči farby hnijúcej kaše a chýba mu polovica jedného ucha. Prim ho pomenovala Iskerník, pretože jeho špinavožltá srst' má vraj rovnakú farbu ako tento kvet.

Mňa kocúr neznáša, alebo mi prinajmenšom nedôveruje. Hoci odvtedy prešlo veľa rokov, myslím, že si stále pamätá, ako som ho chcela utopiť vo vedre, keď ho Prim doniesla domov. Bolo to len vycivené mača s bruchom opuchnutým od červov a kožuchom plným vší. Nepotrebovala som ďalší hladný krk v rodine. Ale Prim tak veľmi prosila a plakala, že som mu napokon dovolila zostať. Dopadlo to dobre. Mama ho zbavila tej hávede a z Iskerníka sa vykľul rodený lovec myši. Sem-tam chytí aj potkana. Keď čistím úlovky, občas mu hodím vnútornosti. Tak už na mňa nesýčí.

Vnútornosti rovná sa žiadne syčanie. To je najvrúcnejší vzťah, aký medzi nami môže vzniknúť.

Zložím nohy z postele a vklznem do loveckých topánok. Sú z poddajnej kože, ktorá sa prispôsobila mojim chodidlám. Natiahnem si nohavice, košeľu, dlhý čierny vrkoč schovám pod čiapku a schmatnem batoh. Na stole, chránený pred hladnými potkanmi a mačkami prevrátenou drevenou misou, leží malý kúsok výborného kozieho syra zabalený v listoch bazalky. Darovala mi ho Prim pri príležitosti dňa žrebovania. Opatrne ho strčím do vrečka a potichu vyjdem von.

Naša časť Dvanásteho obvodu, prezývaná Sloj, sa o takomto čase zvyčajne hemží baníkmi, ponáhľajúcimi sa na rannú zmenu. Sú to muži a ženy so zhrbenými chrbtami a opuchnutými prstami, mnohí sa už dávno prestali pokúšať vydrhnúť špinu spod polámaných nechťov a z vrások na vpadnutých tvárach. Ulice pokryté čiernym uhoľným prachom sú však dnes prázdne, okenice na nízkych sivých domoch pozatvárané. Žrebovanie sa začne o druhej. Kto môže, radšej čo najdlhšie spí.

Náš dom stojí takmer na okraji Sloja. Len čo miniem niekoľko brán, ocitnem sa na zanedbanom poli, ktorému hovoríme Lúka. Od lesa ju oddeľuje vysoký plot so zvitkami ostnatého drôtu navrchu, obkolesujúci celý Dvanásty obvod. Teoreticky by mal byť dvadsaťštyri hodín denne napustený elektrinou, aby odstrašil lesné dravce – svorky divých psov, osamelé pumy, medvede –, ktoré kedysi ohrozovali naše ulice. No keďže elektrinu máme pri troche šťastia iba večer, aj to len dve až tri hodiny, zvyčajne sa plota možno bez obáv dotknúť. Napriek tomu vždy najprv natiahnem uši, či nezačujem bzúčanie – neklamný znak, že plot je pod prúdom. V tejto chvíli mlčí ako skala. Ukrytá za skupinkou kríkov si ľahnem na brucho a preplazím sa popod kus dávno uvoľneného pletiva, širokého asi pol metra. Plot má niekoľko slabých miest, ale toto je tak blízko domu, že cezeň chodím do lesa najčastejšie.

Len čo sa ocitnem medzi stromami, vytiahnem z dutého kmeňa luk a tulec so šípmi. Či už je v plote elektrina alebo nie, úspešne chráni Dvanásty obvod pred predátormi. V lese sa pohybujú voľne a okrem nich tu číhajú jedovaté hady či besné zvieratá. Navyše tu niet poriadnych chodníkov. Zato je tu potrava – ak viete, ako ju nájsť. Môj otec to vedel, a skôr než ho roztrhal výbuch v bani, naučil to aj mňa. Keď zahynul, nemali sme ani čo pochovať. Ja som vtedy mala jedenásť a aj po piatich rokoch sa stále budím kričiac, aby ušiel.

Vstupovať do lesa je zakázané a za pytláčenie hrozia najprísnejšie tresty, no ľudia by to väčšinou riskovali, keby mali odvahu vydať sa sem iba s nožom. Môj luk je vzácnosť.

Spolu s ďalšími zbraňami, ktoré som vodotesne zabalila a poschovávala po lese, ho vyrobil otec. Keby ich predal, zarobil by kopy peňazí, ale ak by ho prichytili, čakala by ho verejná poprava za podnecovanie vzbury. Väčšina Mirotvorcov nad malou skupinkou lovcov priviera oči, pretože aj oni túžia po čerstvom mäse. Dokonca patria medzi našich najlepších zákazníkov. Ozbrojovanie obyvateľov Sloja by však neprešlo nikomu.

Na jeseň sa niekoľkí odvážlivci prešmyknú do lesa a zbierajú jablká. Ale držia sa neďaleko Lúky, aby v prípade ohrozenia stihli ujsť do bezpečia Dvanásteho obvodu. „Dvanásty obvod. Miesto, kde sa dá v bezpečí zomrieť od hladu,“ zamrmlam. Potom sa obzriem cez plece. Aj tu v lese, ďaleko od ľudí, mám strach, aby ma niekto nezačul.

Keď som bola mladšia, na smrť som mamu desila rečami o Dvanástom obvode a o ľuďoch, ktorí vládnu našej krajine Panem z ďalekého mesta nazývaného Sídlo. Napokon som pochopila, že nám tým môžem spôsobiť iba ďalšie problémy. Naučila som sa držať jazyk za zubami a zmeniť tvár na kamennú masku, z ktorej nikto nevyčíta, čo si myslím. V škole robím, čo mi povedia, a na verejnom trhovisku vediem len nezáväznú rozhovory. V Hobe, čo je čierny trh a zdroj väčšiny mojich príjmov, sa bavím takmer výlučne o obchode. Ešte aj doma, kde si tak dôsledne nedávam pozor na ústa, sa vyhýbam závažnejším témam, ako je žrebovanie, nedostatok jedla či Hry o život. Ktovie, čo by sa stalo, keby Prim niekde opakovala moje slová?

V lese ma čaká jediný človek, pri ktorom môžem hovoriť otvorene. Je to Gale. Keď stúpam k nášmu miestu –

ku skalnej rímse s výhľadom na údolie –, tvár sa mi uvoľňuje a pridávam do kroku. Pred cudzími zrakmi nás chráni húština. Keď ho zbadám, usmejem sa. Gale tvrdí, že les je jediné miesto, kde sa usmievam.

„Ahoj, Catnip,“ privíta ma Gale. Volám sa Katniss, ale pri predstavovaní som šepkala, preto sa mu zdalo, že hovorím Catnip, čo je extrakt z voňavej rastlinky, ktorú milujú mačky. Keď ma potom všade po lese prenasledoval ten hlúpy rys, ktorého som nemohla donútiť zostať na mieste, a striehol na zvyšky ulovených zvierat, prezývka mi prišla. Rysa som nakoniec zabila, pretože plašil korisť. Takmer som to oľutovala, lebo bol dobrým spoločníkom, ale na jeho kožušine som slušne zarobila.

„Pozri, čo som zastrelil.“ Gale zdvihne bochník chleba prebodnutý šípom a ja sa rozosmejem. Je to ozajstný chlieb, nie ako tie ploché, tvrdé bochníky, ktoré pečieme z obilia na prídel. Vezmem ho do rúk, vytiahnem šíp, priložím nos k deravej kôrke, a keď vdýchnem vôňu, ústa mi zaplavia sliny. Takýto chlieb jeme len pri zvláštnych príležitostiach.

„Hmm, ešte je teplý,“ zapradiem. Gale sa poň musel zastaviť v pekárni tesne pred úsvitom. „Čo si zaň dal?“

„Iba veveričku. Pekár mal zrejme sentimentálnu náladu,“ odvetí Gale. „Pri odchode mi zaželal veľa šťastia.“

„Dnes sme si všetci o niečo bližší,“ skonštatujem a ani sa nenamáham prevrátiť oči. „Prim nám nechala syr.“ Vytiahnem ho z vrecka.

Pri pohľade na dobrotu sa mu rozjasní tvár. „Vďaka ti, Prim, to bude hostina!“ Odrazu prejde na sídelný prízvuk

a napodobňuje Effie Trinketovú, prehnane optimistickú ženu, ktorá k nám chodí raz do roka, prečítať mená pri žrebovaní. „Skoro by som zabudol! Šťastné Hry o život!“ Z okolitých krikov odtrhne niekoľko černíc. „Nech šťastie stojí...“ Vysokým oblúkom mi hodí černicu.

Chytím ju do úst a prehryznem krehký plod. Na jazyku mi exploduje sladká trpkosť. „... vždy na vašej strane!“ dokončím s rovnakým zápalom. Keby sme o tom nežartovali, boli by sme na smrť vystrašení. Sídelný prízvuk je navyše taký strojený, že takmer vždy znie smiešne.

Sledujem, ako Gale vyberá nôž a krája chlieb. Mohol by mi byť bratom. Má rovnaké čierne vlasy, olivovú pokožku a dokonca aj sivé oči. Nie sme však príbuzní. Väčšina rodín, pracujúcich v baniach, sa na seba ponáša.

Preto moja mama a Prim so svojimi svetlými vlasmi a modrými očami vyzerajú, akoby sem nepatrili. Napokon, je to aj pravda. Mamini rodičia patrili do nepočetnej triedy obchodníkov, ktorí poskytujú služby vyšším predstaviteľom, Mierotvorcom a občasným zákazníkom zo Sloja. Mali lekárňu v krajšej časti Dvanásteho obvodu. Keďže takmer nikto si nemôže dovoliť doktora, liečia nás lekárni. Otec sa s matkou spoznal vďaka tomu, že niekedy počas lovu zbieral liečivé byliny a predával ich do lekárne, kde z nich pripravovali liečivá. Určite ho veľmi milovala, keď kvôli nemu odišla do Sloja. Snažím sa na to myslieť, keď pred sebou vidím neschopnú ženu s prázdny, nič nehovoriacim výrazom, ktorej deti sú samá kosť a koža. Kvôli otcovi jej chcem odpustiť. No ak mám byť úprimná, nepatrím k ľuďom, ktorí vedľa odpúšťať.

Gale natrie krajce chleba mäkkým kozím syrom a na každý starostlivo položí list bazalky. Ja zatiaľ natrhám čer nice. Potom sa znova usadíme v skalnom zákutí. Nik nás tu nemôže zbadáť, zato my máme skvelý výhľad na údolie oplývajúce letnými darmi: rastlinami, ktoré sa oplatí zbierať, jedlými korenkami a rybami, hrajúcimi v slnečných lúčoch dúhovými farbami. Je nádherný deň s jasnomodrou oblohou, fúka len jemný vánok. Jedlo je výborné: syr vsakuje do teplého chleba a bobule černíc nám praskajú v ústach. Bolo by to dokonalé, keby to bol naozajstný voľný deň a my by sme sa mohli s Galom túlať po lese a hľadať potravu na večeru. Lenže namiesto toho musíme o druhej popoludní stáť na námestí a trpnuť, či nezaznejú naše mená.

„Podľa mňa by sme to dokázali,“ povie potichu Gale.

„Čo?“

„Opustiť náš obvod. Ujsť do lesa a zostať tam žiť. My dvaja by sme to dokázali.“

Neviem, čo na to povedať. Tá myšlienka je nezmyselná.

„Keby sme nemali toľko detí,“ dodá rýchlo.

Samozrejme, že to nie sú naše deti, ale staráme sa o ne, ako keby boli. Gale má dvoch malých bratov a sestru. Ja mám Prim. A k tomu pokojne prirátajte aj naše matky, pretože bez nás by si neporadili. Kto by nakrímil večne hladné ústa? A hoci sme obaja každý deň na love, sú dni, keď musíme vymeniť korisť za masť, šnúrky do topánok alebo vlnu, a do postele si líhame so škvrkajúcim žalúdkom.

„Nikdy nechcem mať deti,“ poviem.

„Ja možno áno. Keby som nežil tu,“ pripustí Gale.

„Ale ty tu žiješ,“ pripomeniem mu podráždene.

„Zabudni na to,“ odsekne.

Tento rozhovor sa mi nepáči. Odísť? Ako by som mohla opustiť Prim, jediného človeka na svete, o ktorom s istotou viem, že ho milujem? Aj Gale je oddaný svojej rodine. Nemôžeme odísť, tak načo o tom rozprávať? No aj keby sme mohli... keby sa dalo odísť... prečo sa odrazu bavíme o deťoch? Medzi Galom a mnou nikdy nepreskočila iskra. Keď sme sa stretli, bola som vychudnuté dvanásťročné dievča, a on už vtedy vyzeral ako muž, hoci je len o dva roky starší. Až po dlhom čase, vyplnenom handrkovaním pri výmennom obchode, sa z nás stali priatelia a začali sme si pomáhať.

Ak chce Gale deti, určite si ľahko nájde ženu. Dobre vyzerá, je dosť silný na prácu v bani a vie loviť. Keď v škole prejde okolo skupinky dievčat, hneď si medzi sebou niečo šepkajú. Vtedy sa ma zmocňuje žiarlivosť, ale nie z toho tradičného dôvodu. Nájst' dobrého partnera na lov je veľmi ťažké.

„Čo chceš robiť?“ spýtam sa. Môžeme loviť, chytať ryby alebo zbierať lesné plody.

„Podme k jazeru. Prúty hodíme do vody a zatiaľ môžeme ísť do lesa. Nazbierať niečo chutné na večer,“ odvetí.

Večer. Po zrebovaní by mali všetci oslavovať. Väčšina ľudí to aj robí – od úľavy, že ich deti boli ďalší rok ušetrené. Ale prinajmenšom dve rodiny pozatvárajú okenice, zamknú dvere a uvažujú nad tým, ako prežijú najbližšie bolestné týždne.

Darí sa nám. Keď je dostatok ľahšej a chutnejšej koristi, dravce nás nechávajú na pokoji. Uprostred predpoludnia

máme asi tucet rýb, vrecko bylín a predovšetkým štyri kilá jahôd. Pred niekoľkými rokmi som objavila miesto, kde hojne rastú, a Gale prišiel s nápadom natiahnuť okolo nich siete na ochranu pred zvieratami.

Cestou domov sa zastavíme v Hobe, na čiernom trhu v opustenom uhoľnom sklade. Keď ľudia vymysleli účinnejší systém dopravy uhlia z baní priamo do vlakov, budova postupne zmenila účel. V deň žrebovania je väčšina obchodov o takomto čase zavretých, ale na čiernom trhu je stále dosť rušno. Rýchlo vymeníme šesť rýb za dobrý chlieb a ďalšie dve za soľ. Klzká Sae, kostnatá starena, ktorá predáva horúcu polievku z veľkého kotla, si vezme polovicu bylín a dá nám za ne niekoľko kúskov parafínu. Inde by sme možno pochodili trochu lepšie, ale s Klzkou Sae sa snažíme byť zadobre. Vždy sa môžeme spoľahnúť, že od nás kúpi divého psa. Nelovíme ich zámerne, ale keď nás napadnú a jedného či dvoch zabijeme, nuž... mäso je mäso. „Keď ho dám do polievky, bude z neho hovädzina,“ hovorí Klzká Sae a sprisahanecky žmurkne. Nikto v Sloji nepohrdne dobrým stehnom z divého psa, ale Mierotvorcovia, ktorí prichádzajú do Hobu, môžu byť trochu priberčivejší.

Keď skončíme na trhu, vyberieme sa k zadnému vchodu starostovho domu predať polovicu jahôd, pretože vieme, že ich mimoriadne obľubuje a môže si dovoliť zaplatiť, koľko za ne žiadame. Dvere otvorí starostova dcéra Madge. Je v tom istom ročníku ako ja. Človek by čakal, že sa bude správať snobsky, ale Madge je fajn. Stráni sa spoločnosti – ako ja. Keďže ani jedna z nás nemá skutočných priateľov,

často sme v škole spolu. Spoločne obedujeme, sedíme vedľa seba na zhromaždeniach, tvoríme dvojicu pri športových aktivitách. Rozprávame sa zriedka a obom nám to tak vyhovuje.

Dnes má na sebe namiesto fádneho školského oblečenia drahé biele šaty a svetlé vlasy si zviazala ružovou stužkou. Vyparádila sa kvôli žrebovaniu.

„Pekné šaty,“ povie Gale.

Madge sa naňho pozrie, či to myslí úprimne, alebo ironicky. Šaty sú naozaj krásne, ale za iných okolností by si ich nikdy neobliekla. Zovrie pery, a potom sa usmeje. „Ak ma pošlú do Sídla, musím vyzeráť dobre, no nie?“

Teraz je zmätený Gale. Hovorí to vážne, alebo si z neho uťahuje? Ja stavím na to druhé.

„Ty nepôjdeš do Sídla,“ skonštatuje Gale chladne. Pohľad mu zastane na malej okrúhlej brošni, ktorá zdobí šaty. Je z pravého zlata. Nádherná práca. Jednu rodinu by uživila niekoľko mesiacov. „Na koľkých papierikoch bude tvoje meno? Na piatich? Ja som bol na šiestich, keď som mal dvanásť.“

„Ona za to nemôže,“ bránim ju.

„Jasné, nikto nie je na vine. Je to proste tak,“ pripustí Gale.

Madgeina tvár sa zmení na kameň. Do ruky mi vtisne peniaze za jahody. „Veľa šťastia, Katniss.“

„Aj tebe,“ odpoviem a dvere sa zatvoria.

Mlčky kráčame k Sloju. Nepáči sa mi, že Gale rýpe do Madge, aj keď má pravdu. Systém žrebovania je nespravodlivý a najhoršie dopadnú tí najchudobnejší. Do žrebovania

sa každý dostáva v dvanástich rokoch, vtedy je vaše meno na jednom papieriku. V trinástich na dvoch a tak ďalej až do osemnástich, čo je posledný rok účasti na žrebovaní, keď vás zapíšu na sedem papierikov. Rovnaké pravidlo platí pre všetkých obyvateľov v každom z dvanástich obvodov Panemu.

Má to však háčik. Predstavte si, že ste chudobní a hladní ako my. Vtedy môžete požiadať, aby vaše meno vložili do žrebovacej gule viackrát, a to výmenou za kamienok. Každý kamienok má hodnotu skromnej ročnej zásoby obilia a oleja pre jedného človeka. Môžete to urobiť za každého člena rodiny. V dvanástich rokoch bolo moje meno na štyroch papierikoch. Raz, pretože som musela, a trikrát za kamienky na obilie a olej pre mňa, Prim a mamu. Tak som to musela urobiť každý rok. Počet papierikov v žrebovacej guli sa vždy pripočítava k predošlým, čo znamená, že v šestnástich rokoch ich tam budem mať dvadsať. Gale, ktorý má osemnásť a sedem rokov sa staral o päťčlennú rodinu, ich bude mať štyridsaťdva.

Z toho je jasné, prečo ho môže tak naštváť napríklad Madge, ktorá nikdy nepotrebovala kamienok. Pravdepodobnosť, že vytiahnu jej meno, je v porovnaní s nami, čo zijeme v Sloji, veľmi malá. Nie je to síce nemožné, ale veľmi nepravdepodobné. A hoci pravidlá stanovilo Sídlo a nie obvody – a už vôbec nie Madgeina rodina –, je ťažké necítiť odpor voči tým, ktorí nebojú o kamienky.

Gale vie, že jeho hnev voči Madge je nespravodlivý. Kedysi sa v lese rozčuľoval nad tým, že kamienky sú iba ďalším nástrojom na šírenie utrpenia v našom obvode. Je to

spôsob, ako zasiať nenávisť medzi hladujúcich robotníkov zo Sloja a tých, ktorí majú každý deň večeru. Kvôli tomu si nikdy nebudeme dôverovať. Je v záujme Sídla, aby nás rozdelili, povedal by mi, keby ho nik okrem mňa nemohol počuť. Keby nebol deň žrebovania. A keby dievča so zlatou ozdobou a bez kamienkov nepovedalo tú nepochybné neškodnú poznámku.

Kým sa rozprávame, letmo pozriem na Galovu tvár, ktorá pod kamennou maskou ešte stále tlie. Jeho zlosť mi pripadá zbytočná, ale nikdy mu to nepoviem. Niežeby som s ním nesúhlasila, ale načo je dobré vykrikovať o Sídle uprostred lesa? Nič to nezmení. Svet preto nebude spravodlivejší a naše žalúdky to nenasýti. A navyše tým plaší korisť na okolí. Napriek tomu ho nechám kričať. Radšej nech to robí v lese než v obvode.

Rozdelíme si zisk a každý dostane dve ryby, niekoľko bochníkov dobrého chleba, bylinky, kilo jahôd, soľ, parafín a trochu peňazí.

„Uvidíme sa na námestí,“ rozlúčim sa.

„Obleč si niečo pekné,“ zamrmle.

Keď prídem domov, mama so sestrou sú už pripravené. Mama má krásne šaty ešte z čias, keď pracovala v lekárni. Prim má na sebe oblečenie z môjho prvého žrebovania – sukňu a našuchorenú blúzku. Trochu sa v nich stráca, ale mama ich upravila pomocou špendlíkov, aby jej nepadali. No blúzka sa jej na chrbte napriek tomu neustále vyťahuje zo sukne.

Čaká ma kaďa s teplou vodou. Zbavím sa špiny a potu z lesa a umyjem si vlasy. Na moje prekvapenie mi mama